

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z tematického kongresu Mezinárodní akademie srovnávacího práva „Vykonalnost a efektivita práva“, Uruguay, Montevideo, 16.–18. listopadu 2016

Ve dnech 16.–18. listopadu 2016 se konal tematický kongres pořádaný Mezinárodní akademií srovnávacího práva (*International Academy of Comparative Law*, IACL), jenž se konal v Montevideu v prostorách Hotelu Cottage za spolupráce *Universidad de Montevideo*. Tématem kongresu byla Vymahatelnost a efektivita práva (*Enforcement and effectiveness of law*). Za Českou republiku se kongresu zúčastnili *Monika Pauknerová*, předsedkyně Českého komitétu Mezinárodní akademie srovnávacího práva, z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, která zároveň působí v Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky; Ústav státu a práva je rovněž sídlem Českého národního komitétu IACL. Právnickou fakultu UK reprezentoval *Michal Tomášek*, proděkan pro vědu, výzkum a ediční činnost, aktivně se kongresu zúčastnila rovněž studentka doktorského studia PF UK *Helena Skalská*.

Kongres byl rozdělen do tří jednacích dnů, přičemž den první byl věnován regionálním tématům souvisejícím s vymahatelností a efektivitou práva. Následující dva dny se plně věnovaly otázkám vymahatelnosti a efektivitu práva v globálním rozsahu. Novinkou byl způsob organizace kongresu, neboť ten zahrnoval nejen přednášky a panelové skupiny, ale též pracovní panely (workshopy).

Druhý den kongresu byl uveden přednáškou *Jürgena Basedowa* z Max Planck Institutu pro zahraniční právo a mezinárodní právo soukromé v Hamburku a pokračovalo se panelovou skupinou na téma vymahatelnosti ústavních práv v národním a nadnárodním kontextu, kterou zahájil soudce Soudního dvora Evropské unie *Marek Safjan*. Ten uvedl, že v ústavně-právních otázkách by nemělo být spoléháno pouze na ústavní soudy, a zdůraznil úlohu obecných soudů, a to i soudů nižších, v této roli.

Následně byla pozornost věnována tématům, ke kterým byly předkládány národní zprávy z jednotlivých států, jež byly zpracovány do souhrnné zprávy generálními zpravodaji. Těmito tématy byla Vymahatelnost a efektivita spotřebitelského práva a Vymahatelnost a efektivita antidiskriminačního práva. Generálními zpravodaji pro oblast spotřebitelského práva byli *Geneviève Saumier* a *Hans-Wolfgang Micklitz*. V případě antidiskriminačního práva připravili souhrnnou zprávu *Marie Mercat-Bruns* a *David Oppenheimer*. V obou oblastech byly předloženy zprávy za Českou republiku.

Autorkami zprávy za Českou republiku v oblasti *spotřebitelského práva* byly *Monika Pauknerová* a *Helena Skalská*. Oběma byl též dán prostor pro prezentaci české právní úpravy v dané oblasti v rámci samotného kongresu. *Monika Pauknerová* se v rámci svého příspěvku zaměřila na vývoj rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech, přičemž zejména upozornila na poslední novelu zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, na základě které je rozhodčí řízení pro spotřebitelské spory od 1. prosince 2016 nepřípustné. Na její vystoupení navázala *Helena Skalská* svým příspěvkem zabývajícím se novelou zákona o ochraně spotřebitele implementující směrnici EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů a pojednala též ve stručnosti o řešení spotřebitelských sporů před Českým telekomunikačním úřadem, Energetickým regulačním úřadem a Finančním arbitrem. Autorkou české národní zprávy k tématu *Vymahatelnost a efektivita antidiskriminačního práva* byla *Markéta Selucká*, děkanka Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Poslední den kongresu byl zahájen panelovou skupinou na téma strategií vymáhání mezinárodních úmluv. Následovaly dvě sady pracovních panelů na různorodá témata počínaje právem trestním, přes právo pracovní, soutěžní, až k právu smluvnímu či správnímu.

Pracovní panel *trestního práva* vedl *Pedro Montano Gómez* z hostitelské *Universidad de Montevideo*, koreferujícími byly *Nora V. Demleitner* z *Washington and Lee University* ze státu Virginie v USA a *Lorena Bachmaier* z *Universidad Complutense* v Madridu. Posledně jmenovaná je zkušenou zpravodajkou kongresů Mezinárodní akademie srovnávacího práva. Byla například generální zpravodajkou tematického kongresu v Mexiku v roce 2008. *Lorena Bachmaier* demonstrovala problematiku na drogových deliktech, kde je vysoká míra harmonizace skutkových podstat příslušných trestných činů, již umožňují zejména příslušná ustanovení Smlouvy o fungování EU. Není nicméně harmonizováno přípravné řízení ani případná dekriminálizace za držení určitého množství omamných látek. V panelu vystoupila řada diskutujících. Profesorka *Demleitner* popsala situaci v USA, kde dochází k legalizaci držení některých omamných látek. Na celkové hodnocení je ovšem ještě příliš brzy, neboť poslední a nejdůležitější krok v tomto směru učinil stát Kalifornie teprve počátkem listopadu 2016.

Pracovní panel *správního práva* vedl *Pedro Aberastury* z *Universidad de Belgrano*, Argentina, koreferujícími byli *Dominique Custos* z francouzské *Université de Caen* a *Gabriel Bocksang Hola* z *Pontificia Universidad Católica de Chile* v Santiagu de Chile. *Aberastury* v úvodu upozornil na zásadní rozdíl mezi metodou srovnávacího práva soukromého a veřejného, totiž na zřetel, který musí srovnávací právo veřejné věnovat ústavě, ústavním systémům a ústavním institucím, což v systému srovnávacího práva soukromého nemusí být základním předpokladem. *Custos* v uvedené souvislosti popsala fungování prvku veřejnoprávnosti jako rozhodujícího nástroje efektivity práva. Jeho projevem není jen činnost soudů, ale i architektura státní správy. Ta je navázána na ústavu a ústavnost, v evropském kontextu na institucionální fungování EU. Soukromoprávní vynucování práva může plnit kontrolní funkci vůči vynucení veřejnoprávnímu, čehož příkladem je soukromoprávní žaloba vůči členskému státu EU na odpovědnost za škodu, způsobenou nezdárnou implementací směrnice. *Hola* navázal důrazem na komplexní povahu správního vynucení ve vazbě k soukromoprávním oborům. Jako příklad uvedl vazbu mezi správním a pracovním právem při vynucení povinností pracovníků veřejné služby. Z chilského kontextu připomněl problém vztahu správního a občanského práva ve vztahu k obětem *Pinochetova* diktátorského režimu. Orgány státní správy sice v procesu „*autotutela*“, období naší autoremedury, příslušná nezákonná správní rozhodnutí zrušily, ale nebyla spolehlivě vyřešena otázka promlčitelnosti či nepromlčitelnosti náhrady za újmu vzniklou v důsledku takových rozhodnutí. Tu se odkazuje do civilního řízení. *Michal Tomášek* následně popsal systém řešení restitučních nároků v Československu po roce 1989.

Pracovní panel *smluvního práva* byl pořádán poněkud netradičně, když účastníci byli rozděleni do čtyř skupin a diskutovali nad konkrétními hypotetickými příklady zpracovány mi ze strany *Giuditty Cordero Moss* z *University of Oslo* a *Alejandra M. Garro* z *Columbia Law School* a jejich možným řešením v jednotlivých právních řádech. Moderátor každé skupiny následně prezentoval hlavní podobnosti a rozdílnosti jednotlivých právních řádů. *Helena Skalská* a *Monika Pauknerová* se účastnily skupiny řešící povinnost poctivého jednání, a to v souvislosti s předmluvní odpovědností, kde prezentovaly úpravu obsaženou v občanském zákoníku a zdůraznily povinnost poctivého jednání jako jednu ze základních zásad, na kterých zákoník stojí.

Po pracovních panelech kongres pokračoval panelem na téma *Efektivity řešení mezinárodních sporů*. Panel zahájil *Makane Mbengue* z *Université de Genève* na téma efektivity řešení sporů v mezinárodním právu veřejném. Pokračovala *Maria Kaiyafa Gbandi* z Aristotelovy univerzity v Soluni, která se zaměřila na nadnárodní řešení konfliktů trestních jurisdikcí

v rámci EU. Současná situace souběhu trestního stíhání za jeden skutek v rámci EU je podle ní neudržitelná. Je třeba dále postoupit při zavádění jednotného trestního stíhání a vyšetřování v rámci EU. Smlouva o fungování EU a Listina základních práv EU sice nepopírají teritoriální princip trestní jurisdikce, ale současně otevírají cestu k prosazení institutu evropského prokurátora. Další příspěvky přednesli *Mónica Pinto*, *José A. Moreno Rodríguez* a *Catherine Kessedjian*. Na prezentace v rámci tohoto panelu navázala velmi zajímavá diskuze mj. na téma rozsahu aplikace národních právních řádů rozhodci v mezinárodních obchodních arbitrážích a případně preferenci použití *lex mercatoria*.

Kongres byl ukončen přednáškou bývalého prezidenta Mezinárodní akademie srovnávacího práva, *George A. Bermanna*, který se zaměřil na možnosti a limity soukromého vymáhání práva.

Kongresů pořádaných Mezinárodní akademii srovnávacího práva se účastní jak její členové, kteří jsou velmi zkušení a znalí odborníci na komparativní právo a také na mezinárodní právo soukromé či veřejné, tak také další akademici či osoby právo praktikující. Obrovským přínosem kongresů je nejen možnost čerpání inspirace z jednotlivých právních řádů, ale také nahlížení na právo z globálního hlediska a v širších souvislostech, což je, jak se ukázalo také v rámci tohoto kongresu, pro vymahatelnost a efektivitu práva v dnešní společnosti nezbytné. Kromě nesporných odborných přínosů měl kongres i významný společenský rozměr. Závěr kongresu se již nesl také v duchu plánování setkání na příštím kongresu Mezinárodní akademie srovnávacího práva, jež se bude konat v červenci roku 2018 ve Fukuocu (Japonsko). Bude se přitom jednat již o 20. generální kongres IACL.

Pro ty, kteří se kongresu nemohli zúčastnit, dodejme, že podstatná část příspěvků, jež byly na kongresu předneseny, a také souhrnné zprávy a vybrané národní zprávy ke spotřebitelskému a antidiskriminačnímu právu, budou publikovány v nakladatelství Springer.

Helena Skalská* – Michal Tomášek** – Monika Pauknerová***

Zpráva z mezinárodní vědecké konference „Trestní právo procesní – minulost a budoucnost“

Dne 10. listopadu 2016 se v historických prostorách Vlasteneckého sálu Karolina v Praze konala mezinárodní vědecká konference *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*, kterou uspořádala katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy u příležitosti připomenutí si 100 let od narození významného učitele, dlouholetého vedoucího katedry trestního práva a proděkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy, předního československého a českého trestního procesualisty, tvůrce tzv. teorie totožnosti skutku, pana *prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc.* (8. 2. 1916 – 26. 11. 2007).

* Mgr. Helena Skalská, Právnická fakulta Univerzity Karlovy. E-mail: skalskah@gmail.com. Tato zpráva vznikla v rámci projektu specifického vysokoškolského výzkumu (SVV) č. 260 246 *Smlouva jako nástroj regulace vztahů v obchodním právu, v mezinárodním právu soukromém a v oblasti zdravotních služeb*.

** Prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc., Právnická fakulta Univerzity Karlovy. E-mail: tomasekm@prf.cuni.cz. Tato zpráva vznikla v rámci řešení Programu P06 *Veřejné právo v kontextu europeizace a globalizace*.

*** Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc., Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., a Právnická fakulta Univerzity Karlovy. E-mail: monika.pauknerova@ilaw.cas.cz. Tento příspěvek vznikl s institucionální podporou Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i., a v rámci řešení Programu *rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově (PRVOUK) P05 soukromé právo v XXI. století*.